

Article Arrival Date

28.10.2022

Article Published Date

20.12.2022

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM EĞİTİMİNDE PASTEL BOYA ETKİNLİĞİNİN  
UYGULANMASI VE PASTEL BOYA TEKNİĞİNİN UYGULAMA AŞAMALARI**

APPLICATION OF CASTEL PAINT ACTIVITY IN PRE-SCHOOL EDUCATION AND  
APPLICATION STAGES OF CASTEL PAINT TECHNIQUE

**Mahmut PERİ**

Öğretmen, Meb. Battalgazi/Malatya, Türkiye, 0000-0002-9895-5408

**Emine TİMUR**

Öğretmen, Meb, Malatya, TÜRKİYE ORCID: 0000-0003-3436-3937

**Ahmet Eser KARAMAN**

Öğretmen, Meb, Malatya, TÜRKİYE ORCID: 0000-0002-7781-8842

**Yılmaz BOZKURT**

Öğretmen, Meb, Malatya, TÜRKİYE ORCID: 0000-0002-4253-0507

**ÖZET**

Bu çalışmada, okul öncesi yaş guruplarında görsel sanatlar dersinde kullanılan pastel boya tekniği değerlendirilmiştir. Pastel boyanın tanımı ve pastel boya tekniğinin çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Okul öncesi yaş guruplarında bu yaş dönemi çocuklarının sanatsal ve sosyal gelişim basamakları incelenerek var olan eğitim sistemi içinde, doğru öğretim yöntem ve tekniklerinin seçilebilmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi yaş guruplarında Görsel Sanatlar Dersi Programı incelenmiş, okul öncesi yaş guruplarında çocuklarının sanatsal ve sosyal gelişimleri göz önünde bulundurularak pastel boya tekniğinin kullanımına dair alternatif etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Etkinlikler sürecinde öğrenciler gözlemlenmiş, elde edilen sonuçlar okul öncesi yaş guruplarında eğitim programı içinde değerlendirilmiştir. Yaş dönemleri itibarı ile duyguların yoğun ve karmaşık yaşandığı bu dönemde olan okul öncesi yaş guruplarında sınıf öğrencilerine uygulanacak plastik sanat eğitimi programının, onları kısıtlamadan, yaratıcılıklarını artırıcı nitelikte olması gerekmektedir. Zihinsel gelişimin, yetişkinlerin seviyesine ulaştığı ergenlikte, genç, çevreye, doğaya ve toplumsal olaylara bilinçle bakmaya başlamaktadır. Bu dönemde uygulanacak sanat eğitimi programının duyuları geliştirici nitelikte olması gerekmektedir. Pastel boyanın, okul öncesi dönemlerden beri en fazla kullanılan teknik olduğu görülmektedir.

Her öğrencinin yaratıcı gücünü geliştirmeyi hedef alan sanat eğitimi programında pastel boyanın alternatif çalışmalarına yer verilmesi, öğrencilerin sanatsal ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine de katkıda bulunacaktır. Farklı uygulamalar çocuğun resmini zenginleştirecek ve kullandığı teknik ve hayal gücü de aynı oranda artacaktır. Bu süreçte sanat eğitimcilerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Çok yönlü uygulama süreçleri ile öğrencilere sanatsal deneyimler kazandırılarak duyarlılığın geliştirilmesi gerekmektedir. Uygulamalarda hedeflenen başarıya ulaşılması için, eğitimcinin öğrenciye gerekli bilgileri vermesi ve öğrencinin aktif olarak etkinliklere katılmasını sağlaması gerekmektedir. Bu çalışması, pastel boya tekniğini kullanarak farklı uygulamalar gerçekleştirilmiş olan etkinlikler ile bilim sanat eğitim merkezleri görsel sanatlar öğretmenlerini için de bir rehber olabilmesi çabasıyla hazırlanmıştır.

**Anahtar Kelime:** Bilim, Sanat, Pastel

## ABSTRACT

In this study, the pastel painting technique used in the visual arts lesson in pre-school age groups was evaluated. The definition of crayon and various aspects of crayon technique are discussed. It is aimed to choose the right teaching methods and techniques within the existing education system by examining the artistic and social development steps of the children of this age in pre-school age groups. The Visual Arts Lesson Program was examined in preschool age groups, and alternative activities were carried out on the use of pastel paint technique in preschool age groups, taking into account the artistic and social development of their children. During the activities, students were observed and the results were evaluated within the education program for preschool age groups. The plastic art education program to be applied to the pre-school age groups, which are in this period when emotions are intense and complex as of their age, should be of a nature to increase their creativity without restricting them. In adolescence, when mental development reaches the level of adults, young people begin to look at the environment, nature and social events consciously. The art education program to be implemented in this period should be in a way that develops the senses. Crayon seems to be the most used technique since pre-school periods. Including alternative works of pastel paint in the art education program, which aims to develop the creative power of each student, will also contribute to the development of students' artistic and creative thoughts. Different applications will enrich the child's picture and the technique and imagination he uses will increase at the same rate. In this

process, art educators have important responsibilities. It is necessary to develop sensitivity by providing students with artistic experiences through versatile application processes. In order to achieve the targeted success in the applications, the educator should give the necessary information to the student and ensure that the student actively participates in the activities. This study has been prepared in an effort to be a guide for the visual arts teachers of science and art education centers with activities in which different applications were made using the pastel painting technique.

**Keywords:** Science, Art, Pastel

### PASTEL BOYANIN TANIMI

Pastel, Ana Britannica'da, "7-11 cm boyunda farklı formlarda veya genelde uzun çubuklar haline getirilmiş kuru resim boyama malzemesi ve bu boyalarla yapılan resimlere verilen ad" olarak tanımlanmış, bir başka kaynakta, "genellikle çeşitli boyalarla renklendirilmiş sulu kalsiyum karbonat\* hamurundan yapılan küçük çubuk biçiminde bir tür renkli kalem" tanımı verilerek oluşma şekli anlatılmıştır(B.Larousse, 1986; 9213) . Pastel, toz haline getirilmiş pigmentin\*\* zatk ya da reçine ile karıştırılması sonucu elde edilen toz, çubuk ya da tablet boyadır. Şeref Bigalı, Pastel kelimesi dilimize Fransızca'dan geçmiş aslı ise, İtalyanca hamur manasına gelen pasta kelimesinden gelir, yumuşaklığı anlatır(Bigalı, , 1999; 482).Pastel, pigmentin az miktarda bağlayıcı ile ezilmesi ve hamur haline gelmesiyle oluşur. Bağlayıcı madde pigmentlerin birbirine tutunmasını ve dağılmamasını sağlar. Adnan Turani, Sanat Terimleri Sözlüğü adlı kitabında, bağlayıcılar için, "bu eriyikler arasında pastel boya tozlarını en iyi yapıştırıcı, süzgeçten geçirilmiş yulaf lapasıdır (Turani, 1995; 109) .Suda bekletilen yulaf ezmesinin süzülen suyu kullanılır. Bunun yerine; arap zatkı, jelatin ya da kitre de kullanılabilir. Her birinin pigmentle karışım oranı farklıdır. İyice ezilen karışım, içinde hava kalmayacak şekilde preslenir ve belli boyutlarda yuvarlak ya da köşeli biçimlerde kesilerek kurutulur. Böylece pastel boya çubukları meydana gelir. Ana renkler sadece pigment ve bağlayıcı içerirken, ara tonlar için ilaveten tebeşir tozu katılır. Hazırlanan pastel çubukları, kutulanarak kullanıma hazır hale gelmektedir. Pastel boyanın kalitesi, pigmente ve yapım aşamasında içine katılan bağlayıcı miktarına göre belirlenir. Miktarın yetersiz olması, pastelin yumuşak ve kırılgan olmasına, rengin yüzeye fazla sıvanmasına neden olur. Gereğinden fazla olması da, pasteli sertleştirir, rengin yüzeye bırakılmasını güçleştirir, kâğıdın yıpranmasına sebep olur. Bu yüzden karışım oranları yeterli miktarda olmalıdır. Yağlıboya, suluboya ve pastel boyada

kullanılan pigmentler aynıdır. Farkları, karışım maddelerinin farklı olmasındandır. Pastel boya, renk açısından çok daha parlak ve canlı bir görünüme sahiptir. Bunun nedeni pigmentin en yoğun olarak yüzeye geçtiği boya malzemesi olduğundandır. Pigment, bağlayıcının içine hapsolmadığı için ışığı yansıtmaz ve gerçek renk direkt izleyiciye görünür. Yeni bir pastel boya kutusunu açtığınızda, gözleriniz görkemli renklerle kamaşır, bu yüzden boyamaya başlamak için sabırsızlanırsınız(Roddon, 1988;7). İyi muhafaza edildiğinde, pastel boya canlılığından ve renginden hiçbir zaman ödün vermez. Hep yapıldığı günkü tazeliğinde ve canlılığında kalır. Yağlıboyada ise, bir müddet sonra içindeki yağdan dolayı renk sararır ya da koyulaşır, vernikten dolayı da kuruyarak çatlamalara neden olur. Suluboyada da yıllar geçtikçe renk soluklaşır. Bu tamamen içine ilave edilen karışımların, ;8,13pigmentin yapısına etkisinden ileri gelmektedir. Pastel boya, yanında ek malzemeler gerektirmeden yüzeye direkt uygulanabilmesi açısından kullanımı kolaydır. Kurumasını beklemek gerektirmeden üzerinde uzun süre çalışılabilir. Çalışma başlangıcından sonuna kadar renk kayıplarına neden olmaz. Özellikle kuru pastel mat olduğundan ışıktan parlamaz ve gerçek renk görülür. İçinde pigmentin yapısını etkileyecek yağ ve vernik bulunmadığından zamana karşı en dayanıklı malzemedir. Taşınması kolay olduğundan istenilen yere rahatlıkla götürülebilir. Hızlı bir şekilde hazırlanıp kullanılabilir. Kapatıcı özelliğinden dolayı, üst üste birkaç rengin uygulanabilmesine olanak sağlar. Ayrıca "çalışma üzerinde tonlamaları değiştirmek, istenmeyen yerleri silmek, düzeltmeler yapmak çok kolaydır(Pearsall, 1996; 212). Yumuşak doku etkisi verir ve şiirsel bir anlatım taşır. "Yağlıboya güçlü ve enerjik çok tesirli bir boyadır. Suluboya, şeffaf ince ve zarif dokusuyla hoşta gider. Pastel ise; canlı ve parlak renklerinin kadife dokusuyla gözümüzü ve gönlümüzü büyüler. Işık pırıltılarını pastel kadar ifadeye muktedir hiçbir malzeme yoktur. Her türlü yüzey (kumaş, zımpara kâğıdı, ahşap, tuval, deri vb.) üzerine çalışılabilir. Ayrıca pastelin daha iyi tutunabilmesi için, grenli (pürüzlü) resim kâğıtları üretilmiştir. Diğer resim malzemeleriyle (yağlıboya, guaj boya, suluboya, mürekkep, kalem vb.) uyum içinde kullanılabilmesiyle de fark yaratır. Renk çeşitliliği açısından da en kapsamlı boya türü pasteldir. Hemen her tonda rengi mevcuttur. 200'den fazla renk seçeneği vardır. Pastel boya çalışmalarının korunabilmesi için bazı vernik ve spreyleyler kullanılmaktadır. Bunlar da kısmen işe yarar fakat en iyi yöntem, yüzey cama değmeyecek biçimde paspartulanarak camlı bir çerçeve içine yerleştirilmesidir. Rutubetten ve sudan uzak tutularak, bu malzemenin yüzyıllar boyunca aynı tazelik ve canlılıkta kalması sağlanır.

## **Pastel Boya Çeşitleri**

### **Kuru Pastel Boya**

Toz pastel boya da denir. Kuru pasteller, renkli pigmentlerin su ve bağlayıcı ile karışmasıyla elde edilir. Genelde köşeli çubuk veya kalem şeklinde üretilirler. "Kalem şeklinde olanları ele bulaşmaz ve taşınması daha kolaydır. Detay çalışmaları için çok uygundur (Gamo, 1983: 8,13) .Kalem pastellerle ince çizgilerle çalışılarak, renkler direkt olarak kağıdın üstünde harmanlanabilir(Zaidenberg, 1960: 240) . Geleneksel bir sanatsal malzemedir. Çağımızda da yaygın olarak kullanılmaktadır.

### **Mumlu Pastel Boya**

Toz boyaların erimiş mum ile karıştırılmasıyla elde edilir. Rengin üst üste uygulanması zordur. "Mum boya renkler sabit kalmadıklarından koyu rengin üstüne açık renk sürmek oldukça zordur(Parramon, 1995; 48) .Silinmek istenen yerler, ancak kazınarak çıkarılır. Yağlı pastel boyaya göre daha serttir. Suyu dayanıklıdır. Terebentinle eriyebilir.

### **Yağlı Pastel Boya**

121

Mumlu pastel boya ile birbirine çok yakındır. Yağlı pastel, daha yumuşak ve yağlıdır. Kağıda kolay tutunur. Üst üste birkaç renk sürmeye elverişlidir. Suyu dayanıklıdır. Terebentinle eriyebilen bir yapısı vardır. "Yağlı pastel, içinde parafin olduğundan, sürüldüğü yüzeyden dökülmez ve dış etkilere daha çok dayanıklı olur(Işingör, 1980; 80).

Son yıllarda boya sanayinin gelişmesiyle "modern teknoloji pastel boyanın birçok çeşidini üretmiştir. Bunlar arasında; suda çözülebilen pastel boyayı (aquarelle kalem) ve pastel çubukları şeklindeki yağlıboyayı da saymak mümkündür(Stephenson, 1995; 70).

Aquarelle kalemin, suda çözülebilen bir yapısı vardır. Genelde kuru kalem şeklinde üretilen bu boya, çalışma yapıldıktan sonra, suya daldırılmış fırça ile dağıtılır ve suluboya etkisi ortaya çıkar. Bir de yağlıboyaların yuvarlak çubuk şekline getirilmiş hali vardır. Bunlar da kontrollü kullanımı ve biçimce benzemesi açısından pastel boya ile benzerlik taşır. Terebentinle çözülebilir. Çalışma yapıldıktan sonra, terebentine daldırılmış fırça ile çarpıcı etkiler ortaya çıkar.

## Sonuç

Piaget; okul öncesi yaş guruplarında işlem öncesi dönem olarak isimlendirir. " Az gelişmiş bilince karşın çok fazla gelişmiş hayal gücünün sonucunda ortaya çıkan düşünce şeklidir. Çocuklar kavramları ve çevrelerinde gelişen olayları bu düşünce biçimine bağlı olarak gerçek ötesi olarak düşünürler. (Aydın, 1998;39,40). Pastel boya, okul öncesi görsel sanatlar derslerinde, ifade aracı olarak oldukça önemli bir yere sahiptir. Kolay uygulanabilirliği, ulaşılabilir olması ve canlı renkleriyle, öğrenci için vazgeçilmez bir araçtır. Pastel boya tekniği ve uygulamalarına göre hazırlanan bu çalışmada, okul öncesi öğrencilerinin bu malzemeyi kullanımı ile gerçekleşen sanatsal etkinlikler düzenlenmiştir. Yaratıcılıklarının ve farklı düşünme biçimlerinin geliştirilmesi amaçlanmış, elde edilen veriler değerlendirme bölümünde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Düşüncenin geliştirilmesi önemlidir. "Düşüncenin önüne set çekilen toplumlarda yaratıcılığa, hoşgörü ve üretime doğru akıştan; dolayısıyla çağdaş eğitimden bahsedilemez(Bulut, 1999;48).Yaratıcı süreçte, yenilik, özgünlük, olağanüstülük, kural dışılık, değişik olma gibi özellikler bulunacağı gibi, tüm bu niteliklerin gene de belli bir uyum içinde olması gerekmektedir(San, 2004;15). Sanat eğitiminde, öğrencide analitik, eleştirel düşünme, buluş yapma ve sağlıklı bir kişilik gelişiminin desteklenmesi hedeflenir. Çeşitli öğretim yöntemleri ile öğrencilere, yaratıcılık, estetik, araştırma, inceleme, yargılama ve eleştirme yetileri kazandırılması amaçlanır. "Ancak yaratıcı düşünce ile, insan, toplum ve uygarlık gelişir. İnsanlar yaratıcı düşünceye dayanan davranışlar gösterdikçe yükselirler.(Akçaoğlu, 2002; 196). Sanat eğitimi ile, çocuğun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişiminin olumlu yönde geliştirilmesi gerekmektedir. Sanat öğretimi yöntemi öğretmen öğrenci birlikteliği içinde yürütülen düşünsel, duygusal, görsel ve bedensel katılımın yer aldığı bir etkinlik sürecidir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin, okul öncesi çağlardan beri kullandıkları pastel boyanın değişik kullanım alanlarıyla da uygulanabileceğini görerek, yaratıcı fikirler üretmesi, farklı bakış açıları kazanması hedef alınmıştır. Etkinlikler kapsamındaki uygulamalı çalışmalar sonucu, öğrencilerin pastel boya tekniğini hiç zorlanmadan kullandıkları, verilen kavram ve bilgileri yeterli ölçüde aldıkları ve çalışmalarına yansıtılabildikleri görülmüştür. Okul öncesi dönemi çocuklarının bu malzemeyi severek kullandıkları gözlemlenmiştir.

## Kaynakça

ANONİM, "Pastel", Büyük Larousse, Cilt 18, İstanbul: Gelişim Yayınları, 1986, s.9213, \*\* pigment: hem gözümüzde hem de nesnelerin genellikle dış yüzeylerinde bulunarak renklerin oluşmasını sağlayan çözünemeyen özel moleküllerdir.

Adnan TURANİ, Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995, s.109.

Ayşe ÖZEL, "Sanat Öğretimi Deneyimlerinde Yeni Yaklaşımlar", II. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 28-29-30 Nisan 2004, s.53.

Ayhan AYDIN, Ankara: Ütopya Yayınevi, 1998, s.39-40.

Arthur ZAIDENBERG, Anyone Can Paint, New York: Crown Publishers, 1960, s.240.

İnci SAN, Sanat ve Eğitim, Ankara: Ütopya Yayınevi, 2004, s.15.

Ümran BULUT, "Çağdaş Sanat Eğitimcisi Yetiştirmek", 1. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, 28-29-30 Nisan 1999, s.48.

Şeref BİGALİ, Resim Sanatı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1999, s.482.

Jose M. PARRAMON, Çizim ve Resim Sanatı, (Çev.: Gönül Sipahi Çapan), İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995, s.48.

Mümtaz İŞİNGÖR, Temel Sanat Eğitimi, Ankara: Veb Ofset, 1980, s.80.

Jonathan STEPHENSON, The Materials and Techniques of Painting, Spain: Artes Graficas Toledo, 1995, s.70.

Guy RODDON, Pastel Painting Techniques, London: Studio Vista, 1988, s.7.

10 Ronald PEARSALL, Painting Course, London: Chancellor Press, 1996, s.212.

Zeliha AKÇAOĞLU, "Çağdaş Sanat Eğitimcisi Nasıl Yetiştirilmeli?", Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme, (Gazi Üniversitesinin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu), Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, 08-09-10 Mayıs 2002, s.196.

Toshinori GAMO, Introduction to Pastel Drawing, Japan: Graphic-sha Publishing, May 1993, s.8.